

УДК 657.221

О.В.Пальчук, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Н.М.Нечай, доц., канд. екон. наук

Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана

Професія «бухгалтер»: історія та сучасність

Розглянуто вплив еволюції людського суспільства на професію бухгалтера, визначено сучасні зміни у професії з огляду вимог ринкової економіки, надано рекомендації по посиленню наукової та практичної складової процесу підготовки бухгалтерів та розвитку творчої компоненти у майбутніх фахівців з обліку та аудиту.

сучасні зміни професії бухгалтера, креативність професії бухгалтера, наукова та практична складова процесу підготовки фахівців з обліку та аудиту

Професія бухгалтера є однією з найдавніших професій та має багатий спадок. Умови жорсткої конкуренції на ринку, які стали ще суворішими внаслідок світової економічної кризи, спричинили докорінні зміни у вимогах до професії бухгалтера. Бухгалтер зараз, як ніколи, повинен бути ще і хорошим аналітиком ринку та економістом. На нього покладаються не тільки функції рахівника, а і управлінця. Ведення бізнесу в умовах виходу з кризи висуває підвищені вимоги до якості інформації, яка повинна бути пристосована до запитів користувачів.

Завдання бухгалтерської служби сьогодні - формування якісної, достовірної і повної інформації про діяльність підприємства та її результати. Правильне використання цієї інформації дозволить керівнику оптимізувати свої управлінські та фінансові рішення. Отже, бухгалтер сьогодні - це, в певній мірі, управлінець підприємства. Без перебільшення головного бухгалтера можна вважати другою особою після керівника, адже він несе юридичну і моральну відповідальність за законність та ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів підприємства, господарських операцій, що здійснюються.

Дослідження практики роботи вітчизняних підприємств свідчить про те, що не завжди рівень кваліфікації облікових працівників відповідає сучасним вимогам. Це робить особливо гострими проблеми підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів відповідно до вимог ринкової економіки. Не дивлячись на присутність у фаховій літературі проблематики пов'язаної з методичними аспектами підготовки фахівців з обліку та аудиту [1-3] вищезазначене питання досліджено не достатньо.

В статті поставлено за мету дослідження впливу еволюції людського суспільства на професію бухгалтера, визначення сучасних змін у професії, надання рекомендацій по підвищенню рівня кваліфікації облікових працівників через посилення наукової та практичної складової навчального процесу та розвиток творчої компоненти у майбутніх фахівців.

Важко переоцінити значення бухгалтерської професії для людського суспільства. Проте воно значно змінювалось із плином часу та з ходом еволюції. Так, у країнах Стародавнього Сходу, зокрема у Древньому Єгипті, обліковці обирались серед каст жерців і були наближеними особами Фараонів. Вони мали великі привілеї, владу і значний вплив на управління державою. Люди, що володіли мистецтвом письма і рахунку, вважались обраними та складали дуже привілейовану касту.

У Древній Греції навпаки – займатись обліком вважалось вкрай не престижно. На посади обліковців призначались раби. їх функції зводились до рахівництва. Рахунку та письму навчали у звичайних школах.

В Радянському Союзі, протягом багатьох десятиріч головним завданням бухгалтерського обліку було забезпечення збереження власності. Функції бухгалтера зводились лише до виконання державного контролю та фіксації господарських подій.

В умовах ринкової економіки роль та місце бухгалтера докорінно змінюється. Розвинута і ефективно організована бухгалтерська справа є одним з невід'ємних елементів будь-якої економіки. Бухгалтери відіграють життєво важливу роль в наданні доказової і достовірної інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Бухгалтер, сьогодні, повинен бути не тільки економістом, але і юристом. Вся його діяльність регламентується тими або іншими нормативними, сукупність вимог до яких дозволяє говорити про бухгалтерське право.

У вступі до Міжнародних Стандартів Освіти зазначено, що бухгалтер повинен бути технічним експертом із високими комунікативними навичками і відповідністю вимогам щодо інформації та складання звітності, які висуває нова економіка. Міжнародні стандарти освіти проголошують нові вимоги до професії обліковця. Отже, бухгалтер сучасності – це компетентна, освічена особистість, котра йде в ногу з часом. Це всебічно розвинена людина, що постійно займається самовдосконаленням та професійним розвитком та ніколи не зупиняється на досягнутому, це комунікабельний, здатний до продуктивного ділового спілкування спеціаліст, що в змозі розібратися у самих складних економічних питаннях.

В сучасних умовах господарювання змінюється характер праці бухгалтера від виконавчого до творчого, що потребує глибокого з'ясування проблем при підготовці інформації для прийняття управлінських рішень. Сьогодні посилюється креативність бухгалтерської професії. Як результат з'являються нові вимоги до підготовки фахівців з бухгалтерського обліку.

Перехід від облікової практики за жорстко уніфікованими процедурами, що передбачала виключно виконавчий характер праці облікових працівників до свідомої розробки облікової політики і обґрунтування облікових прийомів потребує посилення творчої компоненти та наукової складової навчального процесу підготовки облікових працівників, які дозволяють розвинути у фахівця творчі навички.

В початковому плані підготовки фахівців з бухгалтерського обліку велика питома вага самостійної роботи студентів, яка включає підготовку курсових та дипломних робіт. Важливе значення має вибір та обґрунтування тематики цих робіт, яка повинна відповідати сучасному стану та перспективам розвитку обліково-аналітичної теорії та практики. Формування тематики дипломних робіт повинно здійснюватися з врахуванням двох основних факторів: мети дипломування як завершального етапу процесу підготовки фахівців та реальних народногосподарських задач, що потребують вирішення.

Визначення тематики дипломних робіт доцільно здійснювати за напрямками, які можуть бути об'єднані в наступні блоки:

- а) напрямки за організаційно - правовими формами господарювання;
- б) напрямки за топологічними об'єктами;
- в) напрямки за галузевим аспектом;
- г) напрямки за етапами становлення та розвитку теорії обліку, аналізу, контролю.

Ці напрямки зумовлюють відмінності структури та завдань, що ставляться при виконанні дипломної роботи. Вибір теми за галузевим аспектом або видом діяльності потребує, в першу чергу, дослідження тих питань, які зумовлені галузевою специфікою

та є проблемними для даної галузі, виду діяльності або організаційно - правової форми господарювання. Блок «б» вимагає враховувати специфіку таких топологічних об'єктів як запаси, основні засоби, нематеріальні активи, розрахунки з оплати праці, витрати, доходи, фінансовий результат, капітал, фінансові інвестиції, розрахунки, тощо. Тематика дипломних робіт за проблемними питаннями становлення та розвитку теорії обліку, аналізу, контролю вимагає більш глибокого дослідження теоретичних та методологічних аспектів, використання елементів наукового пошуку, критичного огляду існуючих в літературі поглядів, вагомих аргументів на користь обраних підходів. Вона використовується, як правило, для підготовки магістерських дипломних робіт.

Варіативний підхід до формування структури дипломної роботи та вибору теми дає можливість студенту обгрунтовано визначати напрями дослідження відповідно до особливостей господарювання базового підприємства та власних професійних і наукових інтересів.

Нові вимоги до підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, що ставлять сучасні умови господарювання визначені, в першу чергу, змінами в ідеології нормативної регламентації бухгалтерського обліку від централізованого регламентування методики, технології та процедури до регламентування принципів ведення обліку та децентралізації вибору суб'єктом господарювання сукупності конкретних методів і форм ведення бухгалтерського обліку, що здійснюється виходячи з загальноприйнятих правил та особливостей діяльності суб'єктів господарювання. Все це зумовлює особливу важливість процесу формування облікової політики підприємства.

Тому в підготовці фахівців з бухгалтерського обліку дуже важливим є оволодіння навичками оцінки, обгрунтування, та оптимізації облікової політики як інструмента управління бухгалтерським обліком.

В господарській обліковій практиці сьогодні спостерігаються суттєві проблеми при формуванні облікової політики підприємств, що в значній мірі зумовлено відсутністю навичок творчої роботи у керівників облікових служб та орієнтацією до недавнього минулого підготовки фахівців з обліку на виконавчий характер роботи.

Посиленню наукової складової навчального процесу та розвитку творчої компоненти у майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку сприятиме оволодіння навичками дослідження облікової політики підприємства на предмет її відповідності діючому законодавству, галузевій специфіці, організаційно - економічним особливостям господарювання та потребам системи управління підприємства. З цією метою доцільним є використання методу анкетування. При цьому робота із студентами може проводитися за наступними етапами:

- Розробка макету листа опитування та анкет для обстеження облікової політики на підставі вивчення фахової літератури та запропонованих студентам зразків.

- Проведення анкетного обстеження. Анкетне обстеження облікової політики доцільно проводити за даними підприємства, що обране студентом за базове для написання дипломної та курсових робіт. Для порівняльної характеристики окремих параметрів облікової політики різних підприємств можливим є взаємне анкетування за базовими підприємствами студентів групи.

- Формулювання висновків за результатами анкетного обстеження з метою визначення слабких місць та проблемних моментів облікової практики підприємств та її оптимізації.

Такий підхід до вивчення облікової політики дозволить майбутнім фахівцям набути навичок свідомого, обгрунтованого формування облікової політики та ефективної її оптимізації.

Глибоке обстеження облікової політики підприємств дозволить студентам визначити проблемні моменти облікової теорії та практики, що потребують подальшого вирішення та можуть бути використані при підготовці дипломних, курсових та наукових робіт студентів, а також при визначенні мети, завдань та об'єктів аналізу. Такі дослідження повинні бути обов'язковими при підготовці магістерських дипломних робіт, адже вони повинні базуватися не лише на вивченні літературних джерел, облікових документів та звітності підприємств, а й на власних спостереженнях та дослідженнях.

Бухгалтерський облік це складна інформаційна система, що відбиває господарську діяльність підприємства яка безумовно на кожному підприємстві має свою специфіку. Тому його побудова залежить в значній мірі від організаційних, технологічних особливостей, стратегії та пріоритетів розвитку конкретного суб'єкта підприємницької діяльності. З огляду

на вищезазначене важливим напрямком підвищення якості підготовки фахівців в сучасних умовах повинно бути посилення її практичної складової. Важливим напрямком підвищення якості підготовки фахівців з обліку та аудиту є посилення практичної складової підготовки бухгалтерів на етапі їх державної атестації, яка завершає підготовку фахівців та проводиться у формі захисту дипломної роботи. При цьому на якість дипломних робіт фахівців з обліку та аудиту суттєвим чином впливає узгодження їх тематики з особливостями та специфікою діяльності базового підприємства.

Дипломні роботи фахівців з обліку та аудиту в обов'язковому порядку повинні мати не лише наукову актуальність, а й практичну спрямованість, яка визначається у відповідності з результатами дослідження потреб підприємств регіону пов'язаних з розробкою проблемних питань облікової та аудиторської практики.

З цією метою доцільним буде проведення анкетування потенційних баз практики для з'ясування слабких місць у підготовці фахівців та пропозицій керівників підприємств та їх обліково-аналітичних служб стосовно тематики дипломних робіт та індивідуальних завдань з практики.

Проведені дослідження дозволяють надати наступні висновки.

1.Зміни характеру праці облікових працівників, посилення креативності бухгалтерської професії зумовлюють нові вимоги до підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту.

2.Зміни в ідеології нормативної регламентації бухгалтерського обліку від централізованого регулювання до регулювання принципів ведення обліку зумовлюють необхідність розвитку творчої компоненти у фахівців з бухгалтерського обліку та посилення наукової складової процесу підготовки бухгалтерів.

3.Посилення практичної складової є важливим елементом підвищення якості підготовки фахівців з обліку та аудиту.

Список літератури

1. Гаршина О.К., Бурлуцький С.В. Виконання дипломних робіт спеціалістів економічного профілю: Навчальний посібник.-К.: Центр учбової літератури, 2007.-136с.
2. Методологія та методика економічних досліджень (виконання та оформлення рефератів, курсових, дипломних і магістерських робіт, тез, виступів, статей, дисертацій з економіки та бухгалтерського обліку): Навч. посібник / П.М. Гарасим, Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. - Тернопіль: Астон, 2006.- 414с.
3. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навч. посібник/ Н.М. Малюга; ред.: Ф.Ф. Бутинець.-Житомир: ПП «Рута». 2003.-476с.

Профессия «бухгалтер»: история и современность

Рассмотрено влияние эволюции человеческого общества на профессию бухгалтера, определены современные изменения в профессии с точки зрения требований рыночной экономики, предоставлены рекомендации по усилению научной и практической составляющей процесса подготовки бухгалтеров и развития творческой компоненты у будущих специалистов по учету и аудиту.

O.Palchuk, N.Nechay

Profession «accountant»: history and contemporaneity

Influence of evolution of human society is considered on the profession of accountant, certainly modern changes in a profession from the review of requirements of market economy, recommendations are given on strengthening of scientific and practical constituent of process of preparation of accountants and development of creative components for future specialists of account and audit.

Одержано 21.10.11